

EĞİTİM SEN

PISA 2015 SONUÇLARI IŞIĞINDA EĞİTİMDE YAŞANAN BAŞARISIZLIĞIN NEDENLERİ

EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI

20 ARALIK 2016

ANKARA

Giriş

Toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını oluşturan en önemli özellik, insan yetiştirme modelidir. Çocukların yetiştirilmesi (pedagoji) sürecinin düzgün işlemesi, sağlıklı bir toplum yapısının oluşturulması açısından önemlidir. Bu durum, aynı zamanda toplumun ilerlemesi ve gerçek anlamda özgürleşmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de devlet okullarında eğitim, Cumhuriyetin ilk yıllarında yüklenmiş olduğu ve 1980’li yıllara kadar azalarak da olsa süren tarihsel işlevini kaybederek yeni bir işlev ve içerik kazanmıştır. Özellikle 1980 sonrasında her alanda benimsenen piyasa odaklı ve Türk-İslam sentezine dayanan politikalar sonucunda eğitimin anlamı ve işlevi hızla değiştirilirken, özellikle AKP iktidarı döneminde eğitim alanında köklü ve yaygın bir dönüşüm yaşanmıştır. Söz konusu dönüşüm süreci, eğitimin niteliği başta olmak üzere, pek çok alanda yaşanan olumsuzlukların temel nedenini oluşturmaktadır.

Yıllardır uygulanan yanlış politikalar sonucunda yakın geçmişe kadar geçerli olan “eğitim ile kazanılabilecek bir gelecek” fikri yoksul, emekçi aileler açısından giderek belirsizleşmiş, eğitimin özellikle alt sınıflar için toplumsal hareketlilik rolü her geçen yıl belirgin bir şekilde azalmaya başlamıştır.

Türkiye’de eğitim sistemi, ilkokuldan başlayarak üniversite sonrasına kadar, kelimenin tam anlamıyla sınav merkezli hale gelmiştir. Eğitim sistemimiz, öğrencileri eğitmek, onların çok yönlü olarak gelişmelerini sağlamak yerine her yıl milyonlarca öğrencinin girdiği merkezi sınavlara hazırlayan bir yapıya bürünmüştür. Toplumun büyük çoğunluğu ise içeriği boşaltılmış, bireye nitelik sağlamayan, çağın ihtiyaçlarını karşılayamayan, yetersiz eğitim sürecinden geçirilmektedir.

Bugüne kadar, çeşitli adlar altında yapılan sınavlarda ortaya çıkan sonuçlar, çocuklarımızın matematik bilmeyen, soyut düşünemeyen, doğadaki olayları algılamakta ve yorumlamakta bilimsel anlamda yetersiz kaldıklarını göstermiştir. MEB’in laik-bilimsel eğitim anlayışından hızla uzaklaşan adımlar atması, okul dönüşümleri ve eğitim müfredatı başta olmak üzere çeşitli alanlarda atılan yanlış adımlar, son olarak Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı - PISA 2015 sonuçlarıyla da net bir şekilde görülmektedir. Bu sonuçlar Türkiye’yi gelişmiş dünya ülkelerinden ayırmaya ve uzaklaştırmaya başlamıştır.

Eğitim sistemlerinin niteliğini somut, veriye dayalı olarak ölçmek ve değerlendirmek amacıyla 2000 yılından bu yana her üç yılda bir yapılan PISA sonuçları Türkiye’de eğitimin geldiğini noktayı görmek açısından önemli veriler sunmaktadır. OECD üyesi 35 ülkenin de aralarında bulunduğu 72 ülkede uygulanan ve öğrencilerin okuma becerileri, matematik ile fen bilimleri alanlarındaki seviyelerinin ölçüldüğü sınavlarda, Türkiye’den katılan öğrenciler fen bilimlerinde 52., okuma becerilerinde 50., matematikte ise 49. sırada yer almıştır. Türkiye, üç ders alanında da OECD ortalamasının çok gerisinde kalmış, 2003 yılındaki başarı seviyesinin bile gerisine düşmüştür.

Türkiye’nin 2015 sonuçlarının her üç alanda düşüş yaşaması, “Neden böyle oldu?” sorusunu akla getirmektedir. Bu rapor, PISA 2015 verilerinden hareketle, Türkiye’deki eğitim sisteminin temel sorunlarını tespit etmek ve nitelikli eğitim için çözüm önerileri geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır.

PISA Nedir ve Hangi Becerileri Ölçmektedir?

2000 yılından itibaren üç yılda bir yapılan PISA araştırması OECD üyesi ülkeler ve diğer katılımcı ülkelerdeki (dünya ekonomisinin yaklaşık olarak %90'ı) zorunlu eğitimi bitiren öğrencilerin modern toplumda yerlerini alabilmeleri için gereken temel bilgi ve becerilere ne ölçüde sahip olduklarını ölçmeyi hedeflemektedir. PISA araştırmasının hedef kitlesi 7. sınıf ve üzeri sınıf düzeylerinde örgün eğitime kayıtlı olan 15 yaş grubu öğrencilerdir.

PISA 2015, ülkemizde 2-22 Nisan 2015 tarihleri arasında 61 ilden 187 okul ve 5895 öğrencinin katılımıyla bilgisayar tabanlı değerlendirme olarak uygulanmıştır. PISA 2015 uygulamasına ilişkin sonuçlar 6 Aralık 2016 tarihinde OECD tarafından açıklanmıştır.

PISA'da her üç yılda bir matematik, fen ve okuma alanlarından biri ana odak olarak seçiliyor. PISA 2015'te de fen okuryazarlığı ana odak olarak belirlenmiştir.

Uluslararası bir referans olarak PISA'nın temel amacı her bir ülkenin eğitim sisteminin 15 yaş grubu gençleri ne denli iyi eğittiğini ölçmektir. İlk olarak 2000 yılında OECD ülkelerinin katılımıyla gerçekleştirilen PISA'ya son yıllarda OECD ülkelerinin yanı sıra diğer pek çok ülke de katılmaktadır. PISA 2015 uygulaması, 35'i OECD üyesi olmak üzere 72 ülke ve ekonomideki yaklaşık 29 milyon öğrenciyi temsilen 540.000'e yakın öğrencinin katılımıyla 2015 yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Dünya genelinde çeşitli ülkelerindeki öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerini araştırmaya katılan diğer ülkelerdeki öğrencilerin bilgi ve beceri düzeyleriyle karşılaştırmak, eğitim düzeyinin yükseltilmesi amacıyla standartlar oluşturmak (örneğin ülkeler tarafından elde edilen ortalama puanlar, ülkelerin eğitim çıktıları ve eğitim fırsatlarında eşitliği en yüksek düzeyde sağlama kapasiteleri) ve eğitim sistemlerinin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek açısından PISA sonuçları önemli bir işlev görmektedir.

PISA araştırması; temel olarak fen, matematik ve okuma becerileri alanlarında öğrencilerin becerilerini değerlendirmektedir. Bu değerlendirmeyi yaparken temel alanları "okuryazarlık" kavramı üzerinden tanımlamaktadır.

PISA'da ölçülen beceriler fen, matematik ve okuma alanlarında; temel, orta ve ileri seviyelerde değerlendirilmektedir. PISA soruları üç ayrı yöntemle sorulmaktadır. Soruların yaklaşık yarısı öğrencilerin 4 ya da 5 seçenekten birini işaretledikleri, çoktan seçmeli ya da öğrencilerin bir dizi önermeyi evet/hayır veya katılıyorum/katılmıyorum. Gibi muhtemel iki yanıtta birini seçerek değerlendirdikleri türde çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Kalan sorular ise, öğrencilerin kısa ya da uzun, kendi yanıtlarını oluşturmalarının istendiği açık uçlu yöntemle sorulmaktadır. Sadece bir kısmı doğru olan ya da istenenden daha basit bir açıklama yapılan yanıtlara kısmi puan verilmektedir. Açık uçlu sorular, birbirinden bağımsız dört uzman tarafından puanlanmaktadır. Ayrıca, her ülkeden belirli bir miktarda açık uçlu soru, uluslararası düzeyde bağımsız uzmanlar tarafından değerlendirilerek, puanlamaların ülkeler arasında aynı şekilde yapılıp yapılmadığı doğrulanmaktadır.

MATEMATİK	FEN	OKUMA BECERİLERİ
Matematik için gerekli beceri kümeleri: • Yeniden oluşturmak/ matematiksel olarak formüle etmek (Basit matematiksel işlemler) • İlişkilendirmek (Bir problemi çözmek için farklı düşünce ve yöntemleri bir araya getirmek) • Matematiksel sonuçları	Fen ile ilgili görev ya da süreç türleri: • Olguları bilimsel olarak açıklamak • Bilimsel sorgulama yöntemi tasarlama ve değerlendirme • Verileri ve bulguları	Okuma becerileri ile ilgili görev ya da süreç türleri; • Bilgiye ulaşmak ve bilgiyi hatırlamak • Bilgileri bir araya getirmek ve yorumlamak • Kendi düşüncelerini

yorumlamak, değerlendirmek ve derinlemesine düşünmek	bilimsel olarak yorumlama	yansıtmak ve metni değerlendirmek
--	---------------------------	-----------------------------------

PISA 2015 Matematik Okuryazarlığı Alanında Öğrencilerin Yeterlik Düzeyleri

1.Düzyey: Bu düzeyde yer alan öğrenciler; tüm ilişkili bilgilerin verildiği ve soruların açıkça tanımlandığı bilindik içerikteki soruları yanıtlayabilir. Açık durumlara yönelik doğrudan verilen yönergelerle göre bilgiyi tanıyabilir ve rutin işlemleri ortaya çıkarabilir. Açık ve özendirici verilen eylemlerde performans gösterebilir.

2. Düzey Bu düzeyde yer alan öğrenciler; doğrudan yani ilk bakışta görüldenden fazlasını gerektirmeyen belli bir içerikteki durumları fark edebilir ve yorumlayabilir. Tek bir kaynakla ilişkili bilgileri ortaya çıkarabilir ve bu bilgileri tek bir gösterimde kullanabilir. Temel algoritma, formül, işlem ve alışıldık kuralları işe koşabilir. Doğrudan yani ilk bakışta görülen basit ilişkilere yönelik akıl yürütme kapasitesine sahiptir ve sonuçları sınırlı bir şekilde yorumlayabilir

3. Düzey: Bu düzeyde yer alan öğrenciler; bir dizi aşamalı kararların verilmesini içeren açıkça tanımlanmış işlemleri yürütebilir. Basit problem çözme stratejilerini seçebilir ve uygulayabilir. Farklı bilgi kaynakları ve bunlardan doğrudan çıkarımlar yapılmasına dayalı gösterimleri yorumlayabilir ve kullanabilir. Yorumlarını, sonuçlarını ve akıl yürütmeleri ile elde ettiği çıkarımlarını raporlaştırırken bunlar arasındaki ilişkileri sınırlı ve kısa şekilde kurabilir.

4. Düzey: Bu düzeyde yer alan öğrenciler; varsayımların sağlanması ya da sınırlılıklar içerebilen karmaşık durumlara yönelik açık modellerle etkili bir şekilde çalışabilir. Sembolik gösterimler içeren farklı gösterimleri seçebilir ve entegre edebilir. Bunlarla gerçek problem durumları arasındaki bağlantıları doğrudan kurabilir. İyi yapılandırılmış becerileri ve esnek akıl yürütmeleri, bu içerikteki bazı bakış açılarıyla kullanabilir. Kendi yorumlarına, argümanlarına ve eylemlerine dayalı açıklamaları ve tartışmaları inşa edebilir ve ilişkilendirebilir

5. Düzey: Bu düzeyde yer alan öğrenciler; karmaşık durumlara yönelik modeller geliştirebilir ve bu modellerle çalışabilir. Sınırlılıkları ve belirli varsayımları tanımlayabilir. Bu modellerle ilişkili karmaşık problemlerle başa çıkmaya yönelik uygun problem çözme stratejilerini seçebilir, karşılaştırabilir ve değerlendirebilir. Geniş ve iyi yapılandırılmış düşünme ve akıl yürütme becerilerini, ilişkilendirilmiş uygun gösterimleri, sembolik ve formel tanımlamaları ve bu durumlara yönelik bakış açılarını kullanarak stratejik bir şekilde çalışabilir. Kendi eylemlerini ve formülleştirmelerini yansıtabilir. Kendi yorumları ve akıl yürütmelerine bağlı olarak elde ettiği çıkarımları arasında iletişim kurabilir.

6. Düzey: Bu düzeyde yer alan öğrenciler; araştırmalarına bağlı olarak elde ettikleri bilgileri kavramlaştırabilir, genelleylebilir ve kullanabilir. Karmaşık problem durumlarını modelleyebilir. Farklı bilgi kaynaklarını ve gösterimlerini ilişkilendirebilir. Bunları esnek bir şekilde birbirine dönüştürebilir. İleri düzeyde matematiksel düşünme ve akıl yürütme kapasitesine sahiptir. Yeni durumlarla başa çıkmaya yönelik yeni yaklaşımlar ve stratejiler geliştirmede, sembolik ve formel matematik işlemleri ve ilişkilerinin yanı sıra, kendi bakış açılarını ve anlamlarını uygulayabilir. Kendi bulgularına, yorumlarına, argümanlarına ve bunların orijinal durumlara uygunluğuna bağlı olarak eylemlerini ve tepkilerini formüle edebilir ve bunlar arasındaki iletişimi tam olarak sağlayabilir.

PISA 2015 Fen Okuryazarlığı Alanındaki Öğrencilerin Yeterlik Düzeyleri;

1b Düzeyi: Bu düzeydeki öğrenciler, bilindik veya basit bir olgunun özelliklerini ayırt etmek için basit ve günlük bilgiyi kullanabilir. Verideki basit örüntüleri tanımlayabilir, basit bilimsel terimleri ayırt edebilir ve bilimsel bir süreci uygulamak için açık olan yönergeleri takip edebilir.

1a Düzeyi: Bu düzeydeki öğrenciler, temel veya günlük içerik bilgisini basit bilimsel olgunun açıklamalarını ayırt etmek ve saptamak için kullanabilir. Yardım alarak ikiden fazla değişkeni olmayan yapılandırılmış bilimsel sorgulamaları yapar. Basit nedensel ve ilişkisel bağlantıları saptayabilir ve düşük seviyede bilişsel istem gerektiren grafiksel ve görsel verileri yorumlayabilir ve bilindik, yerel ve kişisel bağlamlarda verilen veri için en iyi açıklamayı seçebilir.

2. Düzey: Bu düzeydeki öğrenciler günlük içerik bilgisini ve temel süreç bilgisini; uygun bilimsel açıklamayı tanımlamak, veriyi yorumlamak ve basit bir deneysel tasarımda sorulan soruyu belirlemek için kullanabilir. Temel veya her günkü bilimsel bilgiyi basit bir veri setinde geçerli bir sonuç açıklamak için kullanabilir. Bilimsel olarak araştırılabilecek soruları belirleyebilmek temel epistemik bilgiyi gösterebilir.

3. Düzey: Bu düzeydeki öğrenciler orta derecede karışık olan içerik bilgisini bilindik olguların açıklamalarını oluşturmak ve tanımlamak için kullanabilir. Daha az bilindik veya daha karmaşık durumlarda konuyla alakalı ipucu veya destekle açıklamalar oluşturabilir Sınırlı bir bağlamda basit bir deneyi uygulamak için epistemik bilgi veya süreç bilgisinin unsurlarından yararlanır. Bilimsel ve bilimsel olmayan sorunları ayırt edebilir ve bilimsel bir ifadeyi destekleyen bir bulguyu fark edebilir.

4. Düzey: Bu düzeydeki öğrenciler daha karmaşık veya daha az tanınmış olaylara ve süreçlere açıklamalarını oluşturmak için verilen ya da hatırlanan daha karmaşık veya daha soyut olan içerik bilgisini kullanabilirler. Sınırlanmış bir bağlamda iki veya daha fazla bağımsız değişkeni içeren deneyleri uygulayabilir Epistemik ve süreç bilgisinin unsurlarını kullanarak deneysel bir tasarımı doğrulayabilir. Orta derecede karmaşık veri setindeki ya da daha az bilindik bir bağlamdan elde edilen veriyi yorumlayabilir. Verinin ötesinde uygun sonuçlar çıkarabilir ve seçimlerine gerekçe sunabilir.

5. Düzey: Bu düzeydeki öğrenciler soyut bilimsel fikirleri veya kavramları; çok yönlü nedensellik bağlantıları içeren alışık olmadık ve daha karmaşık olguları, olayları ve süreçleri açıklamak için kullanabilir. Alternatif deneysel tasarımları değerlendirmek ve kararlarını doğrulamak için daha karmaşık epistemik bilgiye başvurabilir ve tahminler yapmak veya bilgileri yorumlamak için teorik bilgiyi kullanabilir. Belirli bir soruyu bilimsel olarak araştırmanın yollarını değerlendirebilir ve kaynakların da dâhil olduğu veri setlerinin yorumlarındaki sınırlılıkları ve bilimsel verideki belirsizliğin etkilerini saptar.

6. Düzey: Bu düzeydeki öğrenciler; alışılmamış bilimsel olgulara, olaylara ve süreçlere açıklayıcı hipotezler sunmak veya tahminler yapmak için içerik, süreç ve epistemik bilgiyi kullanabilir ve fizik, canlı ile uzay ve yer bilimlerindeki bir dizi fikir ve kavramı anlayabilir. Bilgi ve bulguları yorumlarken ilgili ya da ilgisiz bilgileri ayırt edebilir ve normal okul programının dışındaki bilgiyi elde edebilir. Bilimsel kanıta ve yasaya dayanan bilgilerle diğer görüşlere dayanan bilgileri ayırt edebilir. Birbirinin yerine kullanılabilecek karmaşık deney düzeneklerini, alan çalışmalarını ve simülasyonları değerlendirebilir ve seçimlerini gerekçelendirebilir.

PISA 2015 Okuma Becerileri Alanındaki Öğrencilerin Yeterlik Düzeyleri

1b Düzeyi: Bu düzeydeki öğrenciler, hikâye ya da basit bir liste gibi aşina olduğu bir bağlam ya da konu hakkına yazılmış kısa basit bir metnin içinde açıkça ifade edilmiş bir bilgiyi bulabilir. Bu tür metinler genellikle okuma bilginin tekrarlanması, resim ya da benzer sembollerin kullanılması gibi kanıtlar sunmaktadır. Bu düzeydeki öğrencilerin verilen görevleri yerine getirebildikleri metinlerde çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Okur birbirine yakın bilgiler arasında basit ilişkiler kurabilir.

1a Düzeyi: Bu düzeydeki öğrenciler, açıkça ifade edilen bir ya da daha fazla bağımsız bilgiyi metinde bulabilir, aşina olduğu bir konu hakkında yazılmış bir metnin ana fikrini ve yazarın amacını

anlayabilir veya metindeki bir bilgi ile yaygın olarak bilinen günlük bilgi arasında ilişki kurabilir. Bu düzeydeki öğrencilerin verilen görevleri yerine getirebildikleri metinlerde bilgiler açıkça ifade edilmiştir ve bu metinlerde çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Öğrenciler metindeki ilgili yerlere açık bir şekilde yönlendirilmektedirler.

2. Düzey: Bu düzeydeki öğrenciler birçok duruma karşı gelebilecek ya da çıkarımda bulunabileceği bir bilgiyi ya da daha fazla bilgiyi metinde bulabilir. Metindeki ana düşünceyi belirleyebilir, ilişkileri anlayabilir ya da çok fazla bilginin olmadığı, fazla çıkarımda bulunulmayacak durumlarda metnin belli bir bölümünden anlam çıkarır. Metnin bir özelliğine dayanarak benzer ya da farklılıkları bulabilir. Kişisel deneyim ya da tutumlarından yola çıkarak metnin dışındaki bilgilerle metnin içindeki bilgileri karşılaştırabilir, bu bilgiler arasında ilişki kurabilir

3.Düzey: Bu düzeydeki öğrenciler çoklu durumlara karşılık gelebilecek bilgiler arasındaki ilişkiyi belirler ve bazı durumlarda bu ilişkiyi tanımlar. Ana fikri belirlemek, ilişkileri anlamak ve deyimlerin ya da kelimelerin anlamlarını yorumlamak için metindeki bilgileri bir araya getirebilir. Öğrencilerin benzer ve farklılıkları bulabilmek ve sınıflandırabilmek için birçok özelliği dikkate almaları gerekmektedir. Genellikle gerekli bilgi açık olarak verilmemiş olabilir, çok fazla bilgi olabilir ya da beklentilere ters düşen veya olumsuz bir şekilde belirtilen kavramlar gibi başka engeller de olabilir. Öğrencilerin metinler arası ilişki kurmaları, karşılaştırma yapmaları ve açıklama yaparak metinleri irdelemeleri gerekmektedir ya da metnin özelliklerini yorumlayabilmeleri gerekmektedir. Öğrenci metni bilinen veya günlük hayatta kullanılan bilgilerle ilişkilendirerek anladığını gösterir. Öğrenciden metni ayrıntılarıyla anlaması beklenmez ama asgaride genel ifadeleri anlaması beklenir.

4. Düzey: Bu düzeydeki öğrenciler metne yerleştirilmiş bilgileri belirleyebilir ve gerekli olan bilgilere karar vererek metni düzenleyebilir. Metni bir bütün olarak ele alarak dil farklılıklarını yorumlayabilir. Metni anlayabilir ve aşına olmadık bağlamlara sınıflandırmaları uyarlayabilir. Öğrenciler kişisel bilgilerini kullanarak hipotez kurabilir ya da bir metni eleştirel bir şekilde değerlendirebilir. Alışagelmemiş uzun ya da karmaşık metinler üzerinde derinlemesine bir anlayışa sahip olduğunu gösterir.

5. Düzey: Bu düzeydeki öğrenciler, metnin içine yerleştirilmiş bilgileri belirleyebilir ve gerekli olan bilgilere karar vererek metni düzenleyebilir. Özel bilgilere dikkat çekerek eleştirel bir değerlendirme yapabilir ve hipotez kurabilir. Aşına olmadıkları bağlamları ayrıntılarıyla anlayabilirler. Beklentilerine ters düşen kavramların üstesinden gelebilir.

6. Düzey: Bu düzeyde yer alan öğrenciler, detaylı bir şekilde benzerlikleri ve farklılıkları bulabilir ve çıkarımlarda bulunabilir. Metni ya da metinleri ayrıntılarıyla tam olarak anladığını gösterir ve birden fazla metinden elde ettiği bilgileri bir araya getirebilir. Önemli bilgilerin olduğu metnin içerisinde açıkça ifade edilmemiş kavramlarla başa çıkabilir ve soyut kavramları yorumlayabilir. Birçok kriteri ve görüşü göz önünde bulundurarak ve metnin ötesinde bir anlayış sergileyerek alışagelmış konuların dışındaki metinler üzerinde eleştirel bir değerlendirme yapabilir ya da hipotezlere ulaşabilir. Metindeki önemsiz detayları fark edebilir ve analiz edebilir.

Türkiye’den PISA sınavına katılan öğrencilerin yaratıcılık, akıl yürütme ve eleştirel analizin ölçüldüğü 5. ve 6. düzeyde başarı oranının çok düşük, hatta sıfıra yakın olması dikkat çekicidir. Eğitim sisteminin düşünmeyen, sorgulamayan eleştirmeyen nesiller yetiştirmeyi hedeflemesi bu sonucun ortaya çıkmasında belirleyici olmuştur. Çocuk ve gençlerimizin yaratıcılığı ve yetenekleri benimsenen eğitim politikaları nedeniyle eğitim süreci içinde köretilmektedir. PISA 2015 sonuçları, öğrencilerimizi standartlaştıran, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarını engelleyen eğitim politikalarının acilen değiştirilmesi gerektiğini açıkça göstermektedir.

PISA 2015 TÜRKİYE SONUÇLARI BİZE NE ANLATIYOR?

PISA 2015 Türkiye Örnekleme PISA 2015 Türkiye uygulamasında 15 yaş grubu öğrenci evreni 1.324.089 öğrenci, uygulamaya katılabilecek ulaşılabilir, Türkiye evreni ise 925.366 öğrenci olarak belirlenmiştir. PISA araştırmasında okul örnekleme, tabakalı seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmektedir. PISA 2015 uygulaması için ilk aşamada İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) Düzey 1, eğitim türü, okul türü, okulların bulundukları yer ve okulların idari biçimleri tabakaları kullanılarak okullar tabakalı seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir, ikinci aşamada ise bu okullarda uygulamaya katılacak olan öğrenciler seçkisiz yöntemle belirlenmiştir. PISA 2015 uygulamasına Türkiye’de İBBS Düzey 1’e göre 12 bölgeyi temsil eden 61 ilden 187 okul ve 5.895 öğrenci katılmıştır (MEB, 2016:5).

Fen Okuryazarlığı

PISA’nın temel alanlarından biri olan fen okuryazarlığı, 2015 uygulamasında ağırlıklı alan olarak ele alınmıştır. PISA 2015’de fen okuryazarlığı “etkin bir vatandaş olarak fenle ilgili fikirlerle ve fenle alakalı meselelerle uğraşabilme becerisi” olarak tanımlanmaktadır. Fen alanında okuryazar olan bir kişi fen ve teknoloji alanında belli bir mantık çerçevesinde yapılan söylemlere katılmaya isteklidir. Bu durum; olguları bilimsel olarak açıklama, bilimsel sorgulama yöntemi tasarlama ve değerlendirme ile verileri ve bulguları bilimsel olarak yorumlama yeterliliklerini gerektirmektedir (MEB, 2016:9).

Fen okuryazarlığı alanında Türkiye ortalaması **425**, OECD ortalaması **493**, tüm ülkeler ortalaması **465**’tir. Fen okuryazarlığında Türkiye’de 1. Düzey ve altında (alt yeterlik düzeyi) bulunan öğrenci oranları PISA 2012’de **%26,9** iken bu oran PISA 2015’te **%44,4**’e yükselmiştir. PISA 2015’te OECD ülkelerindeki 1. düzey ve altında bulunan ortalama öğrenci oranı ise **%23,3**’tür. Bu oran tüm ülkelerde **%31,4**’tür.

Fen okuryazarlığı en üst seviye olan altıncı seviyede öğrenci oranımız **% 0** (sıfır), beşinci seviyede **%0,3**’tür. PISA 2015’de fen okuryazarlığında 5. düzey ve üstünde (üst yeterlik düzeyi) bulunan öğrenci oranları tüm ülkeler için **%5,3**, OECD ülkeleri için **%7,8**’dir.

Okuma Becerileri

Okuma becerileri, öğrencilerin yazılı bilgiyi gerçek durumlarda kullanma becerisi üzerinde odaklanmaktadır. PISA araştırmasında okuma becerileri; “kişinin topluma katılmak, potansiyelini ve bilgisini geliştirmek ve amaçlarını gerçekleştirmek için yazılı metinleri anlaması, kullanması, onlar üzerinde düşünmesi ve onlarla uğraşması olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, geleneksel bilgiyi çözümleme kavramının ve yazılı olanı anlamadan daha ötesine gitmektedir. PISA okuma becerileri kavramı, insanların okuma yaptığı bir dizi durumu, yazılı metinlerin sunulma yollarını (ör. basılı kitaplarda, bilgi notlarında, online forum ve haberlerde) ve belirli bir pratik bilgiyi bulmak gibi fonksiyonel ve sınırlı olandan diğer yapma, düşünme ve varolma yollarını anlama gibi derin ve geniş kapsamlı olana kadar okuyucuların metinlere çeşitli yaklaşma ve metinleri kullanma yollarını kapsamaktadır (MEB, 2016:22)

Okuma becerileri alanında Türkiye ortalaması **428**, OECD ortalaması **493** ve tüm ülkelerin ortalaması da **460** puandır. PISA okuma becerileri alanındaki ortalama puanlar yıllara göre

incelendiğinde Türkiye'deki öğrencilerin PISA 2015 performansı, PISA 2009 ve PISA 2012'ye göre belirgin bir şekilde azalmıştır.

PISA 2015'de 1. düzey ve altında (alt yeterlik düzeyi) bulunan öğrenci oranları PISA 2009 ve PISA 2012'ye göre artmıştır. PISA 2015'de alt düzeyde yer alan öğrenci oranı OECD'de **%20,1**, tüm ülkelerde **%31,4** iken Türkiye'de **%30'**dur.

PISA 2015'de 5. düzey ve üstünde (üst yeterlik düzeyi) bulunan öğrenci oranları ise PISA 2009 ve PISA 2012'ye göre düşmüştür. PISA 2015'de üst düzeyde yer alan öğrenci oranı OECD'de **%8,3**, tüm ülkelerde **%5,6** iken Türkiye'de **binde altı (%0,06)**'dır.

Matematik Okuryazarlığı

Matematik okuryazarlığı, farklı bağlamlarda öğrencilerin matematiği formüle etme, kullanma ve yorumlama kapasitesini ölçmeye odaklanmaktadır. PISA testinde başarılı olmak için öğrenciler matematiksel mantık kurabilmeli ve fenomenleri tanımlamak, açıklamak ve tahmin etmek için matematiksel kavramları, süreçleri, gerçekleri ve araçları kullanabilmelidir. Matematik yeterliliği, PISA'da tanımlandığı gibi bireylere matematiğin dünyada oynadığı rolü fark etmelerine ve bireylerin yapıcı, duyarlı ve yansıtıcı vatandaşlar olmaları için gerekli, sağlam dayanakları olan yargı ve kararları vermelerinde yardımcı olur. PISA, öğrencilerin bildiklerinden nasıl anlam çıkaracaklarını, yeni ve alışagelmedik durumlar da dahil olmak üzere matematik bilgilerini nasıl uygulayabileceklerini değerlendirmeyi amaçlar. Bu amaçla PISA matematik ünitelerinin ve sorularının çoğu, bir problemi çözmek için matematiksel becerilerin gerekli olduğu gerçek yaşamdaki durumlara atıfta bulunur (MEB, 2016:29).

Matematik okuryazarlığı alanında Türkiye ortalaması **420**, OECD ortalaması **490** ve tüm ülkelerin ortalaması da **461**'tir. Türkiye'deki öğrencilerin PISA 2015 performansının PISA 2009'a ve PISA 2012'ye göre daha da düşmüştür. PISA 2015'de en alt düzeyde yer alan öğrenci oranı OECD'de **%23,4**, tüm ülkelerde **%35,8** iken Türkiye'de bu oran **%51,3** gibi yüksek bir oran çıkmıştır.

PISA 2015'de 5. düzey ve üstünde (üst yeterlik düzeyi) bulunan öğrenci oranları ise PISA 2012'ye göre düşmüştür. PISA 2015'de üst düzeyde yer alan öğrenci oranı OECD'de **%10,7**, tüm ülkelerde **%8,2** iken Türkiye'de **%2,01**'dir.

Sonuçlarda sıralamanın ve puanların düşmüş olmasının yanında en dikkat edilmesi gereken nokta, Türkiye'de "ileri düzeyde beceri sahibi olan" öğrenci sayısının OECD ve diğer ülkelere kıyasla oldukça az olmasıdır. PISA raporunda dikkat çeken noktalardan bir tanesi de başarılı okulların öğretmen niteliğine çok önem vermesi ve en büyük yatırımı öğretmenin niteliğine yapmasıdır.

PISA sonuçlarında en başarılı olan ülkelerin dikkat çeken bir özelliği de bütün öğrencilere eşit olanakları ve nitelikli eğitim olanaklarını sunmasıdır. Bunun sonucu olarak öğrenci nüfusunun çoğunluğu aynı düzeyde ve üst düzeyde başarı oranını yakalamışlardır. PISA Türkiye sonuçları incelendiğinde ise öğrencilerin büyük çoğunluğunun altı düzey üzerinden alt düzey ve orta düzeyde toplandıkları görülmektedir. Bu durumu MEB'in PISA 2015 sonuçlarını değerlendirdiği raporda ayrıntılı olarak görmek mümkündür (MEB, 2016).

PISA 2015 sonuçları ve önceki sonuçlarda da olduğu gibi en başarılı ülkelerin ciddi bir eğitim reformu yaptığı ortaya çıkmaktadır. Yine PISA 'da en başarılı ülkelerin tamamında okul öncesi eğitimde okullaşma oranının %100 olduğu görülmektedir.

OECD ülkelerinin ortalama puanları ile öğrenci başına yapılan harcama miktarı arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu da eğitim kurumlarındaki harcama arttıkça ülkelerin ortalama puanlarının artacağı şeklinde yorumlanabilir. Öğrenci başına görece düşük harcama yapan ülkelerin puanları yorumlanırken bu husus göz önünde bulundurulmalıdır (MEB, 2016:38). MEB'in de belirttiği gibi öğrenci başına yapılan kamusal eğitim harcamalarının arttırılması ile alınan

puanlar arasında doğru yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Ancak bu durumun tek başına yeterli olmayacağı açıktır.

PISA sonuçlarında Türkiye’deki okul türleri içinde en başarılı olarak Fen ve Anadolu liselerinin geldiği görülmektedir. Sınavlarda okuduğunu anlama konusu merkezi olarak önemlidir. Bu sınavlarda temel becerilerin yanı sıra “eleştirel düşünme, analiz, muhakeme, sentez ve yaratıcılık” gibi farklı beceriler de ölçülmektedir.

PISA 2015 TÜRKİYE SONUÇLARI ÜZERİNDEN EĞİTİM SİSTEMİNİN SORUNLARI

TEMEL SORUN: Sorunları Doğru Tahlil Edememek

Türkiyeli öğrenciler 2003 yılından bu yana girmiş olduğu PISA sınavlarında istenilen başarıyı gösterememiş olmasına rağmen, ortaya çıkan başarısız sonuçlara ciddiyle yaklaşmamış ve oluşan olumsuz tablo bilimsel yöntemlerle analiz edilmemiştir. Ana sorunun belirlenememesi ve eğitim sisteminin deneme tahtasına dönüştürülmesi doğru çözümler üretilmesini engellemiştir. Eğitim sisteminde hangi alanlarda boşluklar var, bu boşluklar nasıl doldurulur? Bütün bu sorulara bilimsel yöntemlerle yanıt aramak ve veriye dayalı çözümler üretmek yerine tamamen siyasal endişelerle hareket edilmiştir.

Eğitimde sorunların kaynağına inmekten kaçınma yaklaşımının devam etmesi halinde, Türkiye’de eğitimin niteliği daha da kötüleşecek, önümüzdeki yıllarda PISA sınavlarındaki başarı düzeyi kaçınılmaz olarak daha da gerilere gidecektir.

Eğitim Felsefesi ve Benimsenen Eğitim Politikaları Yanlıştır

Türkiye’de devlet okullarında eğitim, Cumhuriyetin ilk yıllarında yüklenmiş olduğu ve 1980’li yıllara kadar azalarak da olsa süren tarihsel işlevini kaybederek yeni bir işlev ve içerik kazanmıştır. Özellikle 1980 sonrasında her alanda benimsenen piyasa odaklı politikalar sonucunda hem eğitimin anlamı ve işlevi, hem de öğretmenlerin rolü esaslı bir dönüşüm yaşamıştır. Yıllardır uygulanan piyasacı politikalar sonucu, modernleşmeci ideoloji çözülmüş; buna bağlı olarak da eğitim daha açık bir toplumsal sınıfsal içerik kazanmıştır. Eğitim ile kazanılabilecek bir gelecek fikri yoksul, emekçi aileler için giderek belirsizleşmiş, eğitimin özellikle alt sınıflar için toplumsal hareketlilik rolü belirgin bir şekilde azalmıştır.

Türkiye gibi öğrenmekten çok büyük ölçüde ezberci ve sınav merkezli olan eğitim sisteminde süreç değil, “sonuç” her zaman önemli görülmüştür. “Sonuç” bir fayda getiriyorsa tutulan eğitim-öğretim yolu “doğru” sayılmaktadır. Oysa bu bakış açısında “fayda”nın kimin için olduğu ve ne kadar anlamlı olduğu sorgulandığında altından hiç de hoş olmayan sorunlar çıkmaktadır.

Sınav ve sonuç odaklı eğitim kimin işine yaramaktadır? Bireyin mi, halkın mı, yoksa sistemin mi? Örneğin Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitimin niteliğini arttırmak yerine sadece eğitimdeki sayısal verileri ve sonuçları “iyileştirme” çabası içinde olması, her fırsatta kendi dönemlerinde kaç okul ve derslik yapıldığından, kaç öğretmen atandığından ya da kaç tane tablet dağıtıldığından bahsedilmesi, ancak eğitimin niteliği konusunda tek kelime edilmemesi, Türkiye’de benimsenen eğitim politikasının neden diğer ülkelerden olumsuz anlamda ayrıştığını göstermektedir.

Bütün toplumlar için esas olan demokratik, katılımcı, bilimsel, eşitlikçi ve adaletçi bir kültür inşa etmektir. Hiç kuşkusuz ki, bunun yolu da demokratik, bilimsel ve laik eğitimden geçmektedir. Demokratik, bilimsel ve laik eğitimin yaygın olduğu toplumlar, inanç gruplarının birbiri üzerinde baskı kurmadan inancını özgürce yaşadığı, etnik kimliklerin ve kültürlerin baskı altına alınmadığı, farklı olanların eşit haklar temelinde yaşadığı gerçek anlamda özgür toplumların oluşumunu sağlayacaktır.

Demokratik toplumlarda, yurttaşlar yaşamlarına ilişkin kararlarında kendi inisiyatifleri ekseninde eylemde bulunurlar. Eğitimin demokratik ve bilimsel yöntemlerle gerçekleştiği toplumlarda yurttaşlar, toplumsal/kamusal alanlar ve bu alanlardaki sorunlara ilişkin düşüncelerini özgür bir biçimde ifade edebilirler, yapının ve düzenin demokratik bir tarzda işleminde karar verici bir konuma sahip olurlar.

Eğitim Sen olarak, eğitimin toplumsal bir olgu olarak ele alınıp, bu olguyu tanımlayan değişkenlerin bütünsel bir çerçeve içinde analiz edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü bir ülkenin eğitim sistemi, bir bütün olarak içinde yaşanan toplumun gerçekliğini yansıtır. Burada sadece ekonomik düzey değil, toplumsallaşma süreçleri, cinsiyet eşitsizlikleri, ideolojik konumlar, sınıflar arası güç ilişkileri vb gibi oldukça karışık bir dizi ilişkinin dikkate alınmasının gerektiği açıktır. Soruna bu açıdan bakınca, son yıllarda eğitim sisteminde yaşanan gelişmelerin toplumu ne yöne götürdüğünü görmek için kahin olmaya gerek yoktur.

Eğitim sisteminde yıllardır yaşanan sorunların aşılması, Türkiye’de eğitimi hak ettiği noktaya taşımak, ancak eğitimin herkese eşit, parasız ve kamusal niteliğini arttırmayı hedefleyen bir anlayışla mümkündür. Bu nedenle eğitim sistemini piyasa yararına, özel öğretimi özendiren düzenlemelerle değil, yoksul halktan yana değişikliklerle gündeme gelmelidir.

Öğretim Programları, Ders Kitapları ve İçerikleri Bilimsellikten Uzaktır

Bir ülkede bireylerin hangi bilgiler, gerçekler ve değerler üzerinden biçimlendirilmesi isteniyorsa ona uygun eğitim politikaları oluşturulması kaçınılmazdır. Türkiye’nin mevcut eğitim politikasının temelinde laik-bilimsel eğitim anlayışından çok, eğitim sisteminin iktidarın siyasal-ideolojik hedeflerine uygun olarak, büyük ölçüde dini kurallara göre biçimlendirilmesi söz konusudur. Buradan hareketle öğretim programlarında (müfredat), seçmeli dersler ve ders kitaplarının içeriklerinde meydana gelen değişiklikler eğitimin niteliğini doğrudan etkilemektedir. Eğitimde 4+4+4 dayatması ile “dindar nesil” yetiştirmeyi hedefleyen iktidar, hedefini daha da büyütürken, bilinçli ve programlı bir şekilde eğitim müfredatını 4+4+4 ile ulaştırmak istedikleri hedeflere uygun hale getirmeye çalışmaktadır.

Türkiye’nin eğitim müfredatı, ülkedeki kültürel ve dilsel çeşitliliği ve zenginliği yok sayan, farklı inanç ve kimlikleri dışlayan ve piyasanın ihtiyaçlarına yanıt vermeye çalışan bireyciliği ve dini değerleri öne çıkaran bir içeriktedir. Bireycilikle, milliyetçilikle, dini değerler ve rekabet ile yoğrulmuş, bilimsel, sanatsal, estetik yönden sığ, büyük ölçüde dini kural ve referanslara dayanan bir dilin kullanıldığı eğitim müfredatının çocuklarımıza/öğrencilerimize verebileceği hiçbir şey yoktur. Laik-bilimsel eğitimin temel işlevi bireylerin kendilerini çocuk yaşlardan itibaren özgürce gerçekleştirmelerine yardım etmektir. Dolayısıyla eğitim programları, yaşamın bir bütün olarak kavramayı hedeflemeli, öğrencilerin çok yönlü gelişimlerine hizmet edecek öğrenme yaşantılarını içeren bir içerikte olmak zorundadır.

Öğretim programları ve ders kitapları ile ilgili olarak vurgulanması gereken en önemli nokta bu kitapların özel bir kitle olan öğrenciler/çocuklar için yazılmış olduğudur. Seslendiği kesimin öğrenciler olması, ders kitaplarını özel kılmaktadır. Ders kitapları planlanmasından yazılmasına, basılmasından sınıf içinde kullanımına kadar tüm süreçlerde kullanıcısının yaş kuşağı ve bu kuşağın eğitsel beklentileri daima göz önünde bulundurulmalıdır. Alana ilişkin bilginin öğrencinin yaş kuşağına uygun beceriler üretecek bir yapıda sunulması, anlatım ve açıklamaların öğrencinin anlama düzeyine indirgenmesi, görsel araçların anlam üretecek bir şekilde ders kitabına yerleştirilmesi konusunda somut ve uygulanabilir adımlar atılması önemlidir.

Bütün toplumlar için esas olan demokratik, katılımcı, bilimsel, eşitlikçi ve adaletçi bir kültür inşa etmektir. Hiç kuşkusuz ki, bunun yolu da demokratik, bilimsel ve laik eğitimden geçmektedir. Demokratik, bilimsel ve laik eğitimin yaygın olduğu toplumlar, inanç gruplarının birbiri üzerinde baskı kurmadığı, farklı mezhep, kimlik ve kültürlerin baskı altına alınmadığı, eşit yurttaşlık temelinde özgürce bir arada yaşadığı gerçek anlamda özgür toplumların oluşumunu sağlayacaktır.

Öğretim programları ve ders kitapları hazırlanırken ve uygulanırken eğitim biliminin temel ilkeleri göz önünde bulundurmak gerektiği açıktır. Eğitim Sen, eğitimin toplumsal bir olgu olarak ele alınıp, bu olguyu tanımlayan değişkenlerin bütünsel bir çerçeve içinde analiz edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Sendikamızın bu konudaki önerileri şu şekildedir;

- ◆ Eğitim müfredatı hazırlanırken bilimsel, demokratik, laik, bireyin yanı sıra aynı zamanda toplumsal faydayı da gözeten, insan hak ve özgürlüklerine dayalı eğitim programlarının oluşturulması gereklidir. Bu çerçevede yaratıcı ve eleştirel düşünen, üretici, çevre bilincini kazanmış, toplumsal sorunlara duyarlı, kendine güvenen, demokrasiyi özümsemiş, insan hak ve özgürlüklerini ön planda tutan, eşitlikçi, adalet duygusu gelişmiş bireylerin yetiştirilmesini hedefleyen eğitim programları oluşturmak temel hedef olmalıdır.
- ◆ Müfredatta içerilen bilgi ve değerler, demokrasi karşıtı (dini istismara dayanan, ırkçı, etnik ayrımcı, bölgeci, cins ayrımcı, farklı renk ve kültürleri aşağılayıcı, savaş yanlısı, çevre düşmanı, piyasacı vb) öğeler asla olmamalı, var olanlar çıkarılmalıdır.
- ◆ Müfredatta yer alan konu amaç, hedef, öğretim ilke ve yöntemleri, kavramlar çocukların sosyal ve kültürel gelişim düzeylerine uygun olmalıdır.
- ◆ Müfredat, sınav ve not sistemi üzerine kurulmamalıdır. Çünkü sınav ve not sistemi, geliştiren değil, eleyen ve seçen bir sistemin ürünüdür. Ölçme ve değerlendirme, öğretmen-öğrenci-veli üçgeninde kurulmalı ve nicelik değil, nitelik ölçülmelidir. Ölçmenin amacı, elemek değil, niteliğin yer ve düzeyini belirlemek olmalıdır.
- ◆ Ders kitaplarının sermaye çevrelerinin çıkarları ile dinsel kural ve referanslara göre hazırlanması uygulamalarına derhal son verilmeli, bilimsel ve pedagojik ilkelere uygun tarzda hazırlanması sağlanmalıdır.
- ◆ Ders kitaplarında gözlenen tek düzelik son bulmalı, içerik bilimsel, sistematik ve öğrenciye göre olmalıdır. Seçilen konular ile konuların ele alınış biçimi program hedeflerine uygun ve ilgi çekici şekilde düzenlenmelidir.
- ◆ Ders kitabı uygulama aşamasında çeşitli öğretim yöntemlerini kullanmaya olanak sunmalı; öğrencinin katılımı, merak, yaratıcılık ve eleştirel düşünme yönleri ön plana çıkarılmalıdır. Ders kitapları, onu kullanan öğrencileri araştırma, sorgulama ve bilgilere ulaşma çabasına dahil edecek bir yapıda hazırlanmalıdır.
- ◆ Ders kitaplarında öğrencilerin okuduklarından zevk almalarını sağlama, düşünme becerilerini teşvik eden etkili sorgulama teknikleri kullanma, eleştirel düşünme ve kendi kendine öğrenmeyi teşvik etme yaklaşımı kendini göstermelidir.
- ◆ Öğrencinin ve öğretmenin kontrol edemediği hiçbir araç, eğitimin temel unsuru haline getirilmemelidir. Özellikle bireyin davranış, beceri ve yetenek gelişimine odaklanan ilk ve ortaokul düzeyinde bilgi teknolojilerinin yanlış kullanımının öğrencinin gerçek hayatla bağını koparabileceği riski göz önünde bulundurulmalıdır.
- ◆ Müfredat hazırlıkları sürecinde sermaye ve iktidar odaklarının ekonomik, siyasal ve ideolojik çıkarlarına yönelik düzenlemeler yer almamalı, sendikalar, bilim çevreleri ve öğrenci-veli temsilcilerinin müfredat hazırlanmasında katılımı sağlanmalıdır.

Eğitimde Devamsızlık ve Okul Terkleri Sorunu Sürmektedir

OECD'nin sınav sonrası hazırladığı rapora göre, Türkiye'deki başarıyı en çok "sosyo-ekonomik" durum ve "sınıf tekrarları" etkilemektedir. Ülkedeki eşitsizlikler, yoksulluk ve niteliğini kaybeden okul gerçeği öne çıkmaktadır. Rapora göre Türkiye'de PISA 2012 matematik testine katılan öğrencilerden sınıf tekrarı yapanların yüzde **77,4**'ü ve sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlıların yüzde **56,9**'u düşük performans göstermiştir. OECD'nin genel bulgularına göre düşük performanslı öğrenciler okula ve öğrenmeye karşı olumlu bir tutum geliştirmekte zorlanmaktadır. Bu öğrenciler

iki haftada bir ya da iki kez okula gitmiyor veya kaçıyor. Öğretmenlerin daha destekleyici olduğu okullarda eğitim alan öğrenciler daha iyi performans göstermiştir. OECD, öğretmenlerin öğrencilere karşı tutumlarının önemini de hatırlatmaktadır. Bu veriler okullar arası eşitsizlik ve öğretmen niteliğinin önemini belirgin bir şekilde ortaya çıkarmaktadır.

PISA sınavlarında gösterdiği performansla OECD ortalaması ve gelişmiş ülkelerin bir hayli gerisinde kalan Türkiye, eğitim alanındaki birçok kategoride de son sıralarda yer aldı. PISA değerlendirmesiyle birlikte, eğitim alanındaki diğer istatistikleri de içeren “Başarılı Okullar İçin Politikalar ve Uygulamalar” raporunda, fen bilimleri alanında başarısızlığın nedenleri ortaya konuluyor. Rapordaki verilere göre Türkiye’deki öğrenciler devamsızlıkta üst sıralarda yer almaktadır. Türkiyeli öğrenciler, PISA sınavına katılan 72 ülke öğrencisi içinde, **2 haftada en az bir kere okula gitmeyen öğrenci kategorisinde 6. sırada** yer almıştır. Ancak listede fazla devamsızlık yapan ülkelerde 2012’ye göre büyük artış gözlenirken, Türkiye’de ortalama 7 günlük bir düşüş göze çarpmaktadır.

Okul terki eğilimini etkileyen faktörleri bireysel, ailesel nedenler ve eğitim ortamı olarak sınıflandırmak mümkündür. Okul terkinin temel nedenleri ekonomik, sosyal kültürel ve ailevi nedenlerdir. Okul terki ile ilgili olarak cinsiyet, etnik köken ve anadilinde eğitime erişim önemli bir belirleyicidir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde eğitim dili olan Türkçe dışındaki farklı dilleri konuşan ailelerin kız çocuklarının, eğitime devam etme oranının daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durumu yapılan bilimsel araştırmalar da desteklemektedir.

Okulu bırakma eğiliminin, nedenleri hakkında yapılan araştırmalar, okulu terk etme davranışının genel olarak eğitim sistemi ve okul koşullarının yanı sıra, sosyo-kültürel ve ekonomik koşullardan kaynaklandığına işaret etmektedir. Mesleki ve teknik liselerdeki öğrencilerin okullarından memnuniyetlerinin diğer okul türlerine göre daha düşük olması okul terklerinde belirleyicidir. Meslek lisesi öğrencilerinin sosyo-ekonomik olarak en dezavantajlı ailelerden gelmesi, akademik başarı oranlarını düşürmekte ve bu durum 9. sınıfta okul terk oranını belirgin bir şekilde arttırmaktadır.

Ortaöğretimde okul terkinde belirleyici olan faktörler okulun bilinçli tercih edilip edilmediği, okuldaki eğitimden memnuniyet düzeyi, okulun sahip olduğu fiziki şartlar, sınıftaki öğrenci mevcudu ve öğretmenlerin öğrenciye karşı yaklaşımlarının okul terkinin etkilediği görülmüştür. Okul terkinin önlenmesi için sendikamızın önerileri şu şekildedir;

- ◆ Devamsızlık ve okul terkine ilişkin nedenler araştırılıp, öğrencileri devamsızlığa sevk eden okulu sevmeme, dersi, öğretmeni sevmeme, başarısız olma, aşağılanma, sürekli zayıf not alma, öğrendiklerinin yaşamda karşılığının olmaması gibi sorunlara yönelik bilimsel çalışmalar yapılmalıdır.
- ◆ Öğrencilerin okudukları okulun yeteneklerini ve yaratıcılıklarını ortaya koymalarına olanak tanıyıp tanımaması okulu bırakma eğilimi üzerinde etkili olan önemli bir faktördür. Bu nedenle öncelikle mevcut ezberci, rekabetçi, elemeye dayalı ve sınav merkezli eğitim anlayışı derhal terk edilmelidir.
- ◆ Eğitimin giderek paralı hale gelmesi, ekonomik durumu iyi olmayan öğrencilerin eğitimlerini yarım bırakmasında önemli bir etkidir. Eğitimin bütün kademelerinde kamu kaynakları ile finansman yapılmalı, kamu kaynaklarının özel okullara aktarılmasından vazgeçilerek, devlet okullarına ihtiyacı kadar ödenek ayrılmalıdır.
- ◆ Okul başarısızlığı öğrencilere okulu bırakmaya yönlendiren önemli faktörlerden birisidir. Not verme sistemi gözden geçirilmeli, okuldaki başarı ya da başarısızlığın sadece not ile ölçülmesi uygulamalarına son verilmelidir.
- ◆ Ekonomik zorluk içindeki aile çocukları aile bütçesine katkı yapmaya zorlanmakta, bu nedenle okulu bırakma eğilimi artmaktadır.
- ◆ Çocuk ve gençleri okul terkine zorlayan nedenler belirlenmeli ve ortadan kaldırılmalıdır.

- ◆ Okulların ve öğretmenlerin öğrencilere daha fazla ilgi gösterecek rehberlik hizmetlerini yaygınlaştırmaları okulu bırakma eğilimini azaltacaktır.
- ◆ Yetişkin eğitim programları aracılığıyla aileler bilgilendirilerek çocuklarının eğitimlerine daha fazla ilgi göstermeleri ve bu yolla okulu bırakma konusundaki düşüncelerinden uzaklaştırmaları sağlanabilir.
- ◆ Okulu bırakma eğilimini azaltmak amacıyla; akademik başarı programları, devam takibi uygulamaları, psikolojik danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılmalı, bu konuda mesafe alabilmek için daha fazla rehber öğretmen istihdam edilmelidir.

Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmaması Temel Sorundur

Öğrencilerin okulöncesi eğitim alma durumu PISA’da öğrenci başarısını etkileyen en temel faktörler arasında yer almaktadır. Türkiye’de PISA uygulamalarına katılan öğrencilerin yüzde **46,3’ü** okulöncesi eğitim almadıklarını ifade etmiştir. Oysa OECD ülkeleri içinde bu oran sadece yüzde **4,5’tir**. Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin fen puanları arasındaki farka bakıldığında, OECD’de en az 1 yıl okulöncesi eğitim alan öğrenciler, almayan öğrencilerden daha yüksek performans sergilemişlerdir. Türkiye’de ise 1-2 yıl arasında okul öncesi eğitim alan öğrenciler, almayan öğrencilerden daha yüksek performans sergilemişlerdir ve bu öğrenciler arasındaki **17 puanlık** fark anlamlıdır.

Okulöncesi eğitim; zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 36-72 ay grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları; bağımsız anaokulları, fiziki koşulları uygun örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde anasınıfları ve uygulama sınıfları olarak açılmaktadır. Okulöncesi eğitim olarak ilkokula başlayan çocukların; bu eğitimi görmeyenlere oranla daha katılımcı, girişken ve uyumlu olduğu bilinmektedir. Her çocuğun 4-6 yaş arasında okulöncesi bir kurumda eğitim görmesi, çocuğun gelişimi açısından son derece önemlidir.

Çocuklar dünyaya geldiği andan itibaren büyük bir hızla öğrenmeye başlar. Okul öncesi yıllarda çocuklar, yakın çevrelerine karşı çok duyarlıdır ve hareketli, meraklı, araştırmacı bir kişilik özelliği sergilerler. Hayalleri çok güçlüdür. Günlük yaşamda karşılaştıkları olayların nedenleri ve sonuçları arasında ilişki kurmaya çalışırlar ve sürekli soru sorarlar.

Birey, yaşamı boyunca, hiçbir dönemde 3-6 yaşlarında olduğu kadar aktif değildir. Bu dönemde büyük bir enerjiye sahiptir. En önemli işi öğrenmektir. Çevresindeki tüm canlı ve cansız objelerin, algıladığı bütün olayların ne olduğunu sorgular ve büyük bir hızla öğrenir. Çocukların zekâ gelişiminin %70’lik kısmı 7 yaşına kadar tamamlanır ve öğrenme becerileri okulöncesi çağda gelişir. Çocuğun araştırma, problem çözme ve yeniliklere uyumu kuvvetli, güven duygusu gelişmiş ve kendini ifade edebilen, doğru kararlar alabilen bireyler olarak yetiştirilebilmeleri açısından okul öncesi eğitim çok önemlidir. Bu dönemde sağlanan eğitimle, çocuğun doğru alışkanlıklar kazanmasına, ihtiyacı olan davranışları edinmesine ve öğrendiklerini uygulamada özgürlük ve cesaret kazanmasına olanak sağlar.

Evde ailenin çocuğa sağlayamadığı eğitim imkânlarını vermek ve düzenli bir öğretim programına başarı ile katılmaya hazırlanmak için bu alanda yetişmiş eğitimcilere ihtiyaç vardır. Okul öncesi eğitim kurumları, günümüzde ailelere gerekli eğitim desteğini sağlayan, yol gösteren, sorumluluklarını belirli ölçüde azaltabilecek temel kurumlar olarak önemli bir işlevi yerine getirir.

Türkiye açısından okul öncesi eğitimin zorunlu yapılması uygulamasına hemen geçilmesi gerekmektedir. Hükümetin açıklamış olduğu okul öncesi eğitimin zorunlu olması ve normal (tekli) eğitim uygulaması acilen hayata geçirilmeli, okul öncesi eğitime alternatif olarak sunulan sıbyan mektepleri vb. oluşumlara asla izin verilmemelidir. Okul öncesi eğitim başta olmak üzere, eğitimin bütün kademelerinde sadece bilimsel ve pedagojik ilkeler gözetilmelidir.

Öğretmen Niteliği, Yetiştirilmesi, Hizmet İçinde Mesleki Gelişim Süreçleri Önemszenmiyor

PISA’da okul yöneticilerinden, son üç ayda herhangi bir mesleki gelişim programına katılan tüm öğretmenler ve fen öğretmenlerin yüzdesini bildirmeleri istenmiştir. Son üç ayda mesleki gelişim programına katılan öğretmen yüzdesi OECD ülkeleri içinde tüm öğretmenlerde %50,9, Fen öğretmenlerinde %51,5 iken, Türkiye’de tüm öğretmenlerde %24, fen öğretmenlerinde %20,01 olarak belirtilmiştir (MEB,2016:47).

Elde edilen bulgular neticesinde özellikle İngilizce konuşan ABD, Birleşik Arap Emirlikleri, Avustralya, Birleşik Krallık ve Yeni Zelanda ile Singapur’da öğretmenlerin en az dörtte üçünün, PISA uygulamasının yapıldığı tarih itibarıyla son üç ayda en az bir defa herhangi bir mesleki gelişim programına katıldığı belirlenmiştir. OECD ülkelerinde her iki öğretmenden en az biri; Türkiye, Norveç, Gürcistan ve Makedonya’da ise öğretmenlerin dörtte birinden daha azı son üç ayda bir mesleki bir gelişim programına katılmıştır (MEB,2016:47).

Günümüzde öğretmenlerin toplumsal sorumluluk içinde hareket etmesi, evrensel değerlerin ve insanın geliştirilmesi yönünde çaba ve özveri göstermesi vazgeçilmez bir görev haline gelmiştir. Ayrıca, toplumun yararı için öğretmenlerin kendi emeğinin sonuçları için de mücadele eden emekçiler oldukları bilincinde olmalarının önemi de açıktır. Ayrıca, eğitim teknolojileri ve iletişim alanında yaşanan gelişmelerin eğitim sürecine getirdiği değişim, öğretmenin eğitimci kimliğini ortadan kaldırarak öğretim ve kolaylaştırıcı yönünü öne çıkarmıştır. Bu durum öğretmenlerin mesleki niteliklerini yeniden değerlendirmeyi zorlamaktadır.

Bugün, çok değişik etkiler altında bulunan ve yönlendirilen insan ya da insan gruplarıyla gerçek, doğru, nitelikli bir etkileşimin kurulabilmesi, hemen herkes, özellikle öğretmenler için çok yönlü etkileri değerlendirebilme yeterliliği ve iletişim becerileri edinmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla; öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin her düzeydeki öğretim programlarında psikoloji, sosyoloji, felsefe, antropoloji ve bunların eğitimi temel alan dallarının (eğitim psikolojisi, sosyal psikoloji, eğitim sosyolojisi, eğitim felsefesi, eğitim antropolojisi) yer alması gerekirken uygulamaya konulan son pedagojik formasyon programından çıkarılmaları düşündürücüdür.

Türkiye’de eğitim ortamları içindeki ve bunlar arasındaki etkileşime baktığımızda yetersizlikler dikkat çekmektedir. Okul ortamı bürokratik bir yapı olarak düzenlenmiş olduğundan içinde bilgi üretmeye ve paylaşmaya elverişli bir ortam sunamamaktadır. Öğretmen yetiştirme programları da zaten okul ortamını ve öğretmeni araştırmacı bir nitelikte tanımlamamaktadır. Öğretmenler, hakim anlayışla “bilgi aktarma öğretimi” çerçevesi ile sınırlandırılmaktadır. Oysa eğitimin etkin bir değişme olanağı oluşturabilmesi için öğretmenin kendini geliştirebileceği bir ortam ve araştırma kültürü temelinde yetişmesi zorunludur.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın hazırladığı stratejik planlarda “Öğretmen arz ve talebi arasında olması gereken denge arzu edilen düzeyin altındadır” diyerek sorunun altını çizmiştir. Öğretmen yetiştirmenin sorunları çok yönlü bir özellik göstermekle birlikte, öğretmenin toplumsal ve kamusal sorumluluk içinde iyi bir eğitim ortamının geliştiricisi olması, ortak bir kültürel temel olarak niteliklerinin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Eğitim Yöneticilerinin Belirlenmesi ve Yetiştirilmesi Süreci Sorunludur

Yıllardır eğitim kurumlarını “şirket” gibi yönetip, okulları “ticari işletme” haline getiren Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 10 Haziran 2014’te siyasal kadrolaşma amacıyla çıkardığı yönetmelik sonrasında eğitim yöneticilerini sendikal aidiyetleriyle ve siyasal referanslarla belirlemiş, çok sayıda eğitim yöneticisi (okul müdür ve müdür yardımcıları) geçtiğimiz dönemde tasfiye edilerek, yerlerine hükümete yakın sendikanın üyeleri görevlendirilmiştir. Eğitim yöneticilerinin belirlenmesinde mülakat ya da “sözlü sınav” yöntemi üzerinden tarihin en kapsamlı siyasal kadrolaşma hareketi başlatılmıştır.

2014-2015 eğitim-öğretim yılından itibaren Türkiye genelinde yaklaşık 16 bin okul müdürü çıkarılan yasayla görevlerinden alınarak öğretmenliğe döndürülmüştür. Bu yıla kadar okul

müdürleri sınavla (görece olarak liyakat ve hakkaniyet söz konusu) atanırken bu uygulama kaldırılmış ve okul müdürleri mülakatla göreve getirilmeye başlanmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda liyakat açıkça tanımlandığı ve memuriyette liyakatin esas alındığı belirtildiği halde buna uyulmamıştır. MEB personel alımlarında ve görevde yükselmelerde liyakatin yerine başka kriterleri esas almıştır. Eğitimdeki her türlü başarısızlığın nedenlerinden birisi de liyakatin göz ardı edilmiş olmasıdır.

Siyasi kadrolaşma hedefiyle çıkarılan yönetmelik ve sonrasında yapılan değerlendirmeye binlerce liyakatli, tecrübeli, birikimli eğitim yöneticisi görevden uzaklaştırılmış, yeni müdürler belirlenirken liyakatten çok sendikal-siyasal referanslar belirleyici olmuştur. Bugün itibarıyla Türkiye'de her 4 okul müdüründen 3'ünün hükümete yakın sendika üyesi olması, yönetmelik ile amaçlanan siyasal kadrolaşma girişiminin hedefe büyük oranda yaklaştığını göstermektedir.

TEOG Sorularının PISA ile Uyumlu Değildir

MEB, pisa.meb.gov.tr adresinde yayınlanan soruların pek çoğunun özelliği yoruma ve akıl yürütmeye dayalıdır. Öğrencilerden paragraf ya da şekillerle verilen bilgileri yorumlamaları beklenmektedir. Üstelik soruların tek bir doğru yanıtı da bulunmamaktadır. Öğrenciler kimi zaman yanlış cevabı verse bile tutarlı açıklamalar yazdıklarında yine puan alabilmektedir.

8. sınıf öğrencilerinin liselere yerleşmek için girdiği TEOG'da 4700 öğrenci tam puan alırken, PISA 2015 sonuçlarına göre üst düzey öğrenci grubuna giren öğrenci bulunmaması düşündürücüdür. Bu durum, Türkiye'de yapılan TEOG sınavında yanlış bir şeyi ölçülmeye çalışıldığını göstermektedir. TEOG'da PISA'nın 2. ve 3. seviyesine denk gelen sorular sorulmaktadır. TEOG sorularının PISA mantığı ile yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Okullarda mutlaka ölçme değerlendirme birimi kurulmalı ve sorular buradan PISA mantığına uygun olarak hazırlanmalıdır.

Okullarda Yapılan Sınav Sorularının PISA ile Uyumu Sorunludur

Türkiye'de öğretmenler yetiştirme aşamasında teoride kalan ölçme değerlendirme eğitimi almaktadırlar. Bu eğitimin üzerine mesleğe başlayınca pek bir ilave eğitim söz konusu değildir. Hal böyle olunca ülkemiz okullarında yapılan sınavlar çoğunlukla bilgi düzeyinde kalmaktadır. Okullarda yapılan sınavların PISA sorularıyla uyumluluğu söz konusu değildir. Bu durum bile öğrencilerimizin PISA başarısızlığında önemli bir etkiye sahiptir. MEB'in ivedilikli olarak okul sınavlarını PISA sorularıyla uyumlu hale getirmek için önlemler alması gerekmektedir.

PISA 2015 SONUÇLARI ÜZERİNDEN EĞİTİM SİSTEMİNE YÖNELİK ÖNERİLERİMİZ

Laik Bilimsel Eğitim

Türkiye’de 12 Eylül sonrasında başlayan, AKP iktidarı ile devam eden süreçte adım adım dinsel kural ve söylemlerle kuşatılmış bir eğitim sistemi oluşturulmaya çalışılmaktadır. Türkiye’de dinin eğitim üzerinde ne kadar belirleyici olacağı sorusu tartışılır olmaktan çıkmış, doğrudan belirleyici hale gelmiştir.

Toplumda ve okullarda bütün din ve inançtan insanlar, eşit koşullarda yaşamak ve aynı kurallara uymak durumundadır. Laiklik, herhangi bir gruba ya da mezhebe dinsel ayrıcalık ve üstünlük tanımamak, farklı inanç ve dinlerdeki insanlar arasında eşitliğin sağlanmasının temel koşuludur. Bunun gerçekleşmesi için devletin ve devlet kurumlarının tüm din, mezhep ve inançlara aynı mesafede durması gerekmektedir. Devlet eğitimi ve toplumsal yaşamı örgütlerken bunu dini kurallara, söylemlere ya da referanslara göre yapmamalı, özellikle eğitim sistemini dini kurallara göre değil, bilimsel gerçeklere ve toplumsal ihtiyaçlara göre düzenlemelidir.

Dinsel öğretiler, kendi dönemlerine özgü ve yerel özellikler gösterdiği için insanlığın tarihsel ilerleyişinde evrensel değerlerle çelişen yönleri sürekli olarak birikir. Din eğitiminde dine göre kutsal olanın belirleyici olması, bilimin eleştirel çerçevesini ve toplumsal yaşamın en temel özelliklerini büyük ölçüde dışlamaktadır. Modern toplumun ve toplumsal gelişmenin temeli olan yaygın ve zorunlu eğitim, insanların eşitliğini, temel haklarını ve çocukların yararını gözetecek, çocuk ve gençlerin kendini gerçekleştirebilmesi için mevcut bilgi birikimine ulaşmasına ve eleştirel düşünce becerisini kazanabilmesine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

Eleştirel/Sorgulayıcı Eğitim

Eğitim sistemi sorgulama temelli yapılandırılmalıdır. Öğrenen öğrendiği her bilgi ve bilgi kaynağı üzerinde sorgulama hakkına ve bilincine sahip olmalıdır. Öğrencilerin mezuniyetlerinde ‘sorgulama’ becerisi mutlaka gözetilmeli ve nitelikli eğitimin olmazsa olmazı kabul edilmelidir. Yine bunun yanında sorgulama becerisini destekleyen kitap okuma, okuduğunu anlama, anlatma, değerlendirme, akıl yürütme, ilişkilendirme, problem çözebilme, örüntü oluşturma ve yaratıcılık becerileri geliştirilmelidir.

Türkiye’nin eğitim paradigması, katılımcı ve demokratik bir anlayışla yeniden düzenlenmelidir. Paradigma değişikliğinde sorgulayıcı, araştırmacı, öğrenmeyi ihtiyaç olarak algılayan ve öğrenmekten büyük bir haz duyan, bilimsel düşünen, okuduğunu anlayıp yorumlayan ve yaratıcı fikirler geliştirebilen, yazan, problem çözme becerisi yüksek, evrensel ve ulusal değerlere sahip, katılımcı, demokratik davranan bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmelidir.

Beceri Odaklı Eğitim

PISA Türkiye sonuçlarında okul türleri karşılaştırmasında fen liselerinin daha başarılı olduğu ortaya çıkmaktadır. PISA gibi sınavlarda başarılı olmak istiyorsak, tüm okullarımızı PISA sınavında başarılı olan fen liseleri seviyesine getirmeliyiz.

Sanat ve Spor Eğitimi

PISA sınavlarında başarılı olan ülkelerde spor ve sanat eğitimine büyük önem verildiği dikkati çekmektedir. Öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirilmesinde, sağlıklı bireyler olmalarında ve okulu sevmelerinde spor ve sanat eğitimin çok büyük rolünün olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle okullarda sanat ve spor derslerinin sayısının artırılması ve bu alanda yeterli sayıda öğretmenin istihdam edilmesi gerekmektedir.

Felsefe, mantık, düşünme eğitimi derslerinin programda olması

İçeriği boşaltılan felsefe dersleri, yeniden evrensel ölçülerle programlanmalıdır. Felsefe ve bilim derslerinin öğretim programları içindeki ağırlıklarını azaltma politikalarından vazgeçilmeli, bu derslerin ders saatleri artırılarak ilk ve ortaöğretimde zorunlu dersler arasına alınmalıdır.

Okuma, Anlama, Yorumlama, Akıl Yürütme, Yaratıcı Düşünme vb. Becerilerin Geliştirilmesi

PISA’da sorulan sorular analiz edildiğinde özellikle; ‘Okuduğunu anlayabiliyor mu? Toplumsal yaşamın bir parçası olarak taşıması gereken çağdaş niteliklere uygun bir eğitime sahip mi? Analiz edebilme yeteneğine sahip mi? Karşısına çıkan sorunlara karşı, gündelik yaşamın meselelerine dönük nedensellik ilişkisi kurabiliyor mu? Çevresindekileri eleştirel çözümleme ve anlama yeteneğine sahip mi? Düşüncelerini, görüşlerini, fikirlerini yani kendini yeterli ölçüde ifade edebiliyor mu?’ becerilerinin ölçüldüğünü görmekteyiz. Türkiye PISA başarısının yükseltilmesinin yollarından birisi de öğrencilerimizin okuma, anlama, yorumlama, akıl yürütme, yazma ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesidir.

Nitelikli Eğitim İçin Nitelikli Öğretmen Politikası

Öğretmen; insansal değerleri gelişmiş, topluma önderlik eden, bilimsel düşünen, toplumsal ve siyasal olarak etkin, insan ilişkilerinde özgecil, sorun çözmeye yatkın, öğrencilerin sosyal ve kültürel durumlarını kavrayan, var olan eşitsizlikleri sorgulayıcı ve mücadeleci, alanında uzman bir kişidir. Öğretmenleri, öğrencilerin çok yönlü gelişimini hedefleyen toplumsal bir anlayışla yetiştirmedikçe eğitimde sağlıklı sonuçlara ulaşmak mümkün değildir. Öğretmenlik mesleği, diğer meslekler gibi rutin bir nitelik taşımadığı için yetiştirme ve gelişim süreçlerinin eğitimin toplumsal ve psikolojik temellerine uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Öğretmenlerin toplumun gelişmesinde etkin rol üstlenmesi gerekir. Bunun eğitimsel temeli olan yetiştirme programı, hem alanda iyi yetişmeyi hem de öğrenciler için öğrenme ortamının düzenlenmesinde bütünleşmiş, etkin ve donanımlı bir toplumsal-kültürel ve eğitim bilimsel içeriği taşımalıdır. Ancak, kuramsal ve uygulamalı olarak bütünleşmiş bir öğretmen yetiştirme programı öğrencilerin öğrenmesini özgürleştirebilir. Bu sayede bireylerin nitelik kazanması, kişiliğin çok yönlü gelişmesi, toplumdaki eşitsizlikleri aşan bir eğitim alanının oluşturulması, eşit öğrenme fırsatları yaratılması, eşitliği geliştirici yeni öğrenme çevrelerinin geliştirilmesi, toplumun ve kişinin başlı başına bir değer olarak benimsenmesi olanaklı olabilir.

Ulusal Eğitim Kongresinin Toplanması

Milli Eğitim Şuraları etkisini yitirmiş bulunmakta ve yeterli katılımı sağlayamamaktadır. Bunun yerine öncülüğünün bağımsız bir sivil toplum kuruluşunun yaptığı, bakanlığın, eğitim sendikalarının, üniversitelerin, öğrenci temsilcilerin ve veli temsilcilerinin katılacağı ve süreklilik arz eden ‘Ulusal Eğitim Kongresi’ toplanmalıdır. Bugün ihtiyacımız olan şey siyasetler üstü, ideolojilerin değil, pedagojinin konuşulduğu, halen öğretmenlik mesleğini icra edenlerin öznesi olduğu, veliler ve çocukların da yer aldığı bir Ulusal Eğitim Kongresi’ni toplamaktır. Bu Ulusal Eğitim Meclisi aracılığıyla eğitimin yerelleşmesini sağlamalıyız. MEB, merkeziyetçi yapısından kaynaklanan hantallığını ve öznelerinden uzaklaşma sorununu yerellerdeki eğitim meclisleri ile aşmalıdır.

Ailelerin Eğitimin Parçası Olması

PISA’da başarı olan ülkelerde ailenin çocuğun başarısında önemli katkılarının olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Başarıda öğrencilerin yoğun çabaları ve ebeveynlerinin onlara sunduğu destekler önemli bir göstergedir. Bu ülkelerde anne babalar, derslere çalışma, çalışma isteği, evde öğrencilere çalışma ortamı hazırlama konularında üst düzeyde katkı sunmaktadırlar. MEB’in anne

babaların eğitime desteğini en üst düzeye çıkarması, bunun için politika ve çözümler üretmesi gerekmektedir.

Eğitimin On Yıllık Yol Haritasının Çıkarılması

PISA’da ilk beşe giren ülkelerin Son derece nitelikli bir öğretim gücü oluşturdukları, en büyük yatırımın öğretmenlere yapıldığı, öğretmenlerin yaşam standartlarının ve toplumsal statülerinin yükseltildiği dikkati çekmektedir. Öğretmen eğitimi nicelik ve niteliği Öğretmen eğitiminin en çok önemsenen bir konu olması Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu konuda bütün eğitim sendikalarına, topluma öncülük etmesi gerekir. Bu amaçla her ilde özellikle öğretmen eğitiminde olmak üzere ‘Sürekli Eğitim Merkezleri’ açılmalı, okullarda ve eğitim kurumlarının tamamında Ar-Ge biriminin kurulması, her eğitim kurumuna ve milli eğitim müdürlüklerine eğitimle ilgili araştırma yapma zorunluluğunun getirilmesi, öğretmenlerin eğitimle ilgili makale ve kitap yazmaya teşvik edilip bu tür çalışmaların ödüllendirilmesi bu mamacın gerçekleşmesi için önem arz etmektedir. Öğretmenler farklı öğrenci profillerini, farklı öğrenme tercihlerini anlamalı ve her biri için doğru yaklaşımı benimsemelidirler.

Öğrenmenin İhtiyaç Haline Geldiği, Öğrenmeden Keyif Alınan Okul Kültürünün Yaratılması

Türkiye’ye Özgü Eğitim Modeli Oluşturulması (Köy Enstitüleri Örneğinde çıkarılması gereken sonuçlar. Dünyadaki eğitim sistem ve modellerinin araştırılması ama kopya edilmeden kendimize özgü ve özgün bir eğitim modelinin oluşturulması. Bunun için Türkiye Ulusal Eğitim Kongresi’nin acilen toplanması bir ihtiyaç olarak durmaktadır.

Son PISA araştırması dünya ölçeğinde önemli veriler sunarken, ülkelerin eğitim sistemlerini yakından tanımamızı da sağlamaktadır. Özgün bir Türkiye Eğitim Modeli için bu veriler ve Satı Bey’den İsmail Hakkı Tonguç ve Hasan Ali Yücel’in Köy Enstitüleri uygulamaları bize müthiş fırsatlar sunmaktadır. PISA sonuçları her şeyden öte en çok ihtiyacımız olan ve bir türlü gerçekleştiremediğimiz bir ihtiyaçla bizleri yüzleştirmektedir: Veriye dayalı değişim ve dönüşüm yaratma kültürü.

“Düşünen, Öğrenen ve Uygulayan Okullar”, öğrencilere sadece bilgiyi aktarmak yerine, yaratıcılığı ve eleştirel düşünme becerilerini ve yaşam boyu öğrenmeye duyulan tutkuyu yaşam becerisi haline getirmelidir. MEB’in öğrencilerin öğrenmeden keyif almasını sağlayacak düzenlemeler yapması, öğretmenlerin çalışma koşullarını ve moral/motivasyonlarını yükseltmesi gerekmektedir.

Sonuç

PISA sorularından ve sonuçlarından Türkiye’deki öğrencilerin başarılı olamaması bilgiyi gerçek yaşama uygulayamadıkları, okullarımızda öğrencilerin bilgiyi ezber düzeyinde öğrendikleri, yani sorgulamaya dayalı bir eğitim anlayışının olmadığı, öğrenilen bilgilerin günlük yaşamla ilişkilendirilmediği, yine bilgilerin alt ve orta düzeyde öğrenildiği üst düzey olan değerlendirme ve üretme basamağında eğitim verilemediği sonuçlarına ulaşmak mümkündür. Ezberlenen bilgilerin ve kalıcı olmayan öğrenme yaşantılarının kağıda aktarımından ibaret olan sınavların yerine öğrenilenler üzerinde çıkarımda bulunma, bilgileri analiz etme, çıkarımda bulunma, ortaya ürün çıkarma, öğrendiklerini yaşamla ilişkilendirme becerilerini ölçen sınavları konulmalıdır.

İlkokuldan başlayarak üniversiteye kadar, sürekli olarak yapılan sınavlara endekslenmiş bir eğitim sisteminin nitelikli olması nasıl mümkün değildir. Eğitim sistemimiz çocuklarımızı eğitmekte, sadece yapılacak olan sınavlara hazırlamaktadır. Dolayısıyla öncelikli olarak yapılması gereken, öğrencilerimizi sınav cenderesinden kurtarmaktır. İlkokuldan üniversiteye kadar yapılan sınavlarda çocuklarımız ve gençlerimiz resmen yarıştırmakta, birbirleriyle rekabet

etmeleri istenmektedir. Kapitalizmin dayattığı “piyasacı eğitim” anlayışının tipik bir örneği olan bu anlayış derhal terk edilmeli, öğrencileri birbiri ile rekabet eden değil, onları geliştiren, çok yönlü bilgi ve beceri kazandırıcı, nitelikli bir eğitim anlayışı benimsenmelidir.

Sınavlar yoluyla yapılan eleme ve yönlendirmeler, zaten eşit olmayan bir eğitim sistemi içinde yeni eşitsizlikler ve adaletsizlikler yaratmaktadır. Sınavda yüksek puan almayı başarı gibi sunan ve eğitim hizmetinin niteliği ile farklılaşan değerlendirme ölçütleri, aslında toplumdaki birçok grubun, çeşitli dezavantajları olan grupların, kız çocuklarının, kadınların, bedensel ve zihinsel engellilerin, kırsal kesimde eğitim görenlerin, kent merkezlerinin çevresinde bulunan özel bir statüsü olmayan okullara kayıtlı öğrencilerin, gelir ve eğitim düzeyi düşük ailelerin çocukları açısından ciddi olumsuzluklar taşımaktadır. Kültürel ve çevresel uygunluk açısından eğitim sisteminin beklentilerine karşılık vermekte başarısız olabilecek farklı özellikteki çocukların standart sınav uygulamaları üzerinden yarıştırılmasının hiçbir sağlıklı yanı bulunmamaktadır.

Eğitimin uzun zamana yayılan beklentileri ile sınavların ortaya çıkardığı pratik sonuçların giderek daha fazla ayrışmaya başlaması, sınavların sistem tarafından kendisinden beklenen işlevini bile yeterince yerine getiremediğinin kanıtıdır. Hangi biçim altında olursa olsun, sınavların içeriğinden biçimine, süresinden amacına kadar hemen hiçbir özelliğinin gerçek anlamda aday başarısını ölçmede yeterli olmadığı yaşanan örneklerden yola çıkılarak görmek mümkündür.

Türkiye’de eğitim sisteminden başlayarak düzeyler arası geçişler, okul türlerini tarif ve eğitim programları başta olmak üzere, eğitimin tüm tür ve düzeylerinin kamu tarafından ve kamusal kaynaklarla sunulması ve adil dağıtımının sağlanması, insancıl ve demokratik bir okul iklimi oluşturma gibi pek çok sorun varlığını sürdürmektedir.

MEB eğitimin hiçbir kademesinde öğrencilere ve dolayısıyla ailelerine dayatmada bulunmamalı, eğitim sisteminin öncelikli sorunu olan “sınav merkezli eğitim” anlayışı terk edilerek, her öğrencinin kendi ilgi ve becerisi doğrultusunda hangi alanda okuyacağını kendisinin belirleyeceği bir eğitim sistemi oluşturmak için çalışılmalıdır.

Tarihe not düşüyoruz: Eleştiriler ve öneriler dikkate alınmazsa eğitimdeki düşüş katlanarak devam edecektir. Eğitim sistemimiz “Herkes için eşit ve nitelikli eğitim” anlayışı temelinde, baştan aşağı yeniden düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR:

OECD (2016). *PISA 2015 Assessment and Analytical Framework: Science, Reading, Mathematic and Financial Literacy*. PISA, OECD Publishing, Paris.

MEB (2016), *PISA 2015 Ulusal Raporu*, Ankara.